

Klusrecepten 1: Stuken

Veel producten in de bouwmarkt zijn eigenlijk voor de bouwer of de klusser, wat een kant-en-klare maaltijd is voor de (thuis)kok. Het ziet er op het etiket veelbelovend uit, tot je eraan begint. Meestal is de oorsprong, de finesse of de kennis achter het product verdwenen, en moet je volledig vertrouwen op de fabrikant (en zijn etiket). In veel gevallen niets mis mee, maar meestal wil ik toch weten hoe producten precies werken. Vergelijk het maar met koken. Met eenvoudige ingrediënten kan je een lekkere maaltijd bereiden. Je moet alleen weten hoe.

Door de jaren heen, en met veel experimenteren, ben ik bevlogen geraakt door de kracht van bepaalde natuurlijke basisgrondstoffen en vezels. Zelf een mengsel maken kost wat meer tijd, maar als het lukt, geeft het wel een geweldig 'wow!'-effect. Met deze rubriek wil ik deze ervaring met jullie delen.

Mortel

Als je een stukje muur wilt stukadoren, kun je in de bouwmarkt allerlei pleistermortels vinden met de meest exotische namen van 'power finish' tot 'plaster master' die alle de illusie wekken dat je in één vloeiende beweging zonder moeite een muurtje 'even' glad spaant. Zo'n pleister maakt je geen vakman, net zo min als Maggi Mix je een keukenprinses. Buiten het feit dat deze producten toch niet doen wat ze beloven, zijn ze bovendien schrikbarend duur en bevatten ze veel onnodige en soms ook ongezonde ingrediënten.

Zelf zweer ik bij een traditionele kalkmortel. De ingrediënten (wit)kalk en zand zijn niet duur.

Kalk (bouwstof nummer 1 in ons skelet) is een grondstof die mij steeds weer verbaast hoe veelzijdig en krachtig het is. Het kan gebruikt worden om te verven (kalkverf), om te ontsmetten (bomen), om verzuring tegen te gaan (landbouw), om te ontgeuren (kelders) en als bindmiddel in mortels.

Kalkmortels hebben een aantal opvallend gunstige eigenschappen. Ze zijn elastisch en vervormbaar. Bouwwerken die zijn gemetseld in kalkmortel, kunnen binnen bepaalde grenzen vervormingen opnemen, zonder dat zichtbare scheuren ontstaan en de samenhang verloren gaat (wel zo handig in een aardshokgebied). Deze eigenschap wordt versterkt door een andere eigenschap, namelijk het zogenoemde zelfherstellend vermogen. Dit laatste moet je je zo voorstellen. De kalk in de mortel hardt niet direct volledig uit. De vrije kalk kan door de jaren heen vrij in de laag bewegen en zet zich af daar waar een scheur dreigt te ontstaan en verhardt daar alsnog. Wow!

Ook ten aanzien van vochttransport heeft kalk gunstige eigenschappen. Dankzij de open-poriestructuur is de waterdampdoorlaatbaarheid groot. Kant-en-klare pleisters bevatten relatief veel kunststof bindmiddel, waardoor de laag net als een plastic zak gaat werken. Lekker dampdicht dus. En als laatste, niet onbelangrijk, heeft kalk een eenvoudige levenscyclus. De grondstof kalksteen of schelpen bestaat bijna volledig uit calciumcarbonaat (CaCO_3). Door branding ontstaat ongebluste kalk (CaO). Door het te blussen met water ontstaat Ca(OH)_2 . Na verwerking bindt het zich met het koolzuur (CO_2) in de lucht en heb je weer calciumcarbonaat (kalksteen). Zo is de cirkel rond. Bij sloop kan je het weer branden tot kalk en herbeginnen. Simpel kan het toch niet.

Het recept

	Kalk	Zand	Cement (wit)	Water
Stucmortel binnen	1 deel	3 delen		20%
Voegmortel buiten	1 deel	2 delen	½ deel	15-20 %

Opmerking: Buitentoepassingen moeten altijd wat cement bevatten in verband met uitspoeling van de vrije kalk door slagregens.

Het stuken

Breng de mortel op met de rei. Je beweegt hierbij de rei van beneden naar boven over de muur om ervoor te zorgen dat de pleisterlaag mooi vlak wordt. Beweeg de rei ook van links naar rechts. Vul de gaten die er nog zijn, op met kalkmortel. Herhaal het afreien totdat de muur egaal bedekt is.

Kalkmortel hardt traag uit. Je hebt daardoor in tegenstelling tot gips rustig de tijd om te werken. Laat de mortel uitharden totdat je er niet meer met je vingers in kunt drukken. Strijk de muur vervolgens zonder kracht te zetten glad met een spackmes. Als de mortel niet meer opzij te drukken is met de vingers en enigszins mat gekleurd is, maak het dan nat met een blokkwast en schuur het door met een schuurblok. Doorschuren houdt in dat je ronddraaiende bewegingen maakt op de muur om oneffenheden en aanzetten weg te werken.

Klaar.

Kalk: 2 kg zak (Knauf), € 4 bij de Fixet.

Zand: 'lenen' bij de buurman.

Ik zou zeggen: experimenteer ze.

Dirk van Impe